

VZDELÁVANIE ODBORNÝCH PRACOVNÍKOV: PRÁCA S NEPLNOLETÝMI PÁCHATEĽMI NÁSILIA

**„Zlo potrebuje k svojmu víťazstvu jedinou vec: aby dobrí ľudia nerobili nič.“
(Edmund Burke)**

Národné koordinačné stredisko pre riešenie problematiky násilia na deťoch (ďalej len „NKS“) uskutočňuje množstvo preventívnych opatrení na zamedzenie šírenia násilia, páchaného na deťoch, tzv. scitlivovanie laickej i odbornej verejnosti voči násiliu. V súčasnosti prebieha kampaň „Ochrana detí pred násilím v digitálnom priestore“ (pozri aj www.detsvobeznasilia.gov.sk), ktorá je zameraná na riziká moderných technológií a varuje pred ich zneužívaním.

NKS v rámci Národnej stratégie na ochranu detí pred násilím “ strategického cieľa č.3: Predchádzanie inštitucionálnemu a systémovému porušovaniu práv dieťaťa vypracovalo vzdelávacie programy, ktoré sú súčasťou pilotného projektu: „Práca s nepľnoletým páchatelom násilia“, určeného pre zamestnancov organizácií, prichádzajúcich do kontaktu nielen s obeťami, ale i s páchatelmi násilia, vrátane mladistvých páchatelov alebo detí, ktoré síce ešte nedosiahli vek trestnej zodpovednosti, ale dopúšťajú sa násilia, ktoré si vyžaduje odborné intervencie.

Doposiaľ sa tejto téme venovala minimálna pozornosť, a to nielen v našich podmienkach, ale aj v zahraničí. Známe sú terapeutické postupy, vzdelávanie a cielená práca s nepľnoletými páchatelmi násilia iba v Nemecku a Belgicku, a v niektorých anglicky hovoriacich krajinách.

Pilotného vzdelávania sa v roku 2019 v celkovom rozsahu 112 hodín prezenčnej formy a 28 hodín dištančnej formy sa zúčastnilo 25 odborníkov. Po úspechu pilotného vzdelávacieho projektu, vzdelávanie pokračuje s novou skupinou účastníkov aj v roku 2020. Vzdelávacie sústreďenia sme zahájili v júni 2020 prezenčnou formou, avšak vzhľadom na epidemiologickú situáciu sme od septembra prešli na dištančnú formu, semináre teda prebiehajú v online prostredí v podobe webinárov.

Zúčastňujú sa na ňom NKS (www.nks.gov.sk), zástupcovia *centier pre deti a rodiny, oddelení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, reedukačných centier, centier pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie a krízových stredísk*.

Vzdelávanie sa obsahovo zameriava aj na obzvlášť latentnú formu násilia na deťoch, ktorou je sexuálne zneužívanie (ďalej len CSA, z angl. *child sexual abuse*). Približuje motivačné schémy a charakteristiky páchatelov a páchateliek CSA, ako aj stratégie groomingu (manipulácie), ktoré používajú, aby si získali dôveru obetí i sociálneho okolia a zamedzili odhaleniu CSA.

Účastníci vzdelávania získajú dôkladnú orientáciu v možnostiach identifikácie CSA a metódach intervencie. V obsahu vzdelávania výnimočne prepája záujem a starostlivosť o obe zainteresované strany. Okrem pomoci obetiam je totiž potrebné efektívnymi metódami pomáhať aj páchatelom k tomu, aby nerecidivovali, ba čo viac – aby zaujali postoje, ktoré budú odzrkadľovať akceptáciu zodpovednosti za spôsobené škody a zmysluplným spôsobom prispievať k náprave týchto škôd. Týmto je akcentovaný príklon k filozofii restoratívnej spravodlivosti, ktorá je v súčasnosti aktuálnym trendom v prístupe k riešeniu problémov navodených zločinom. V línii s týmto prístupom sú intervencie koncipované tak, aby boli efektívne a zároveň vysoko humánne, čo možno dosiahnuť adekvátnou kombináciou prvkov kontroly a podpory v prístupe k páchatelom.

Realizované vzdelávanie prezentuje nielen teoretickú analýzu problematiky, ale predovšetkým prináša vedecky podložené a praktické impulzy pre rozvoj sociálnej a terapeutickej práce s páchatelmi a obeťami sexuálneho zneužívania v podmienkach Slovenska.

Do budúcnosti je potrebné sa vyrovnáť s viacerými výzvami. Za najaktuálnejšie považujeme nedostatok kvalifikovaného personálu, akreditáciu programov naplňajúcich požadované štandardy a integráciu starostlivosti o nepľnoletých páchatelov do systému opatrení zameraných na elimináciu násilia. V tejto súvislosti je potrebné si uvedomiť, že mnohí nepľnoletí páchatelia majú v anamnéze rôzne traumy, neraz aj sami boli obeťami násilia, a preto si vyžadujú špecializovanú starostlivosť a terapeutický prístup. Je potrebné mať na zreteli, že aj keď ide o páchatelov rôzneho druhu násilia, ide o nepľnoleté deti, ktorých výchova bola častokrát zanedbávaná, ich životné podmienky i samotné detstvo bolo poznačené negatívnymi zážitkami, kde absentovala láska, nežné pohladenie, pozitívny vzor...

Uvedomujúc si tieto skutočnosti, obraz detského páchatela sa začne prelínať s obrazom detskej obete, ktorá pri špecifickom prístupe môže dostať šancu na zmenu svojho správania a opätovný „reštart“ do života... Vzdelávanie pre odborných zamestnancov sa bude realizovať aj v roku 2021, účastníci budú zo zariadení sociálnych služieb, centier pre deti a rodiny, špecializovaných školských zariadení, prevádzkovaných štátnymi, verejnými i neverejnými poskytovateľmi.

Vzdelávanie, pokiaľ to epidemiologická situácia nedovolí realizovať prezenčne, sa uskutoční dištančnou formou v rozsahu 140 hodín v nasledovnom členení:

Modul	Subtémy modulov
I. Sexuálne násilie páchané na deťoch (CSA)	1.1 Vymedzenie CSA, výskyt a latencia CSA, možnosti identifikácie prípadov CSA 1.2 Charakteristika dospelých, mladistvých a maloletých páchatelov CSA 1.3 Grooming (manipulácia) ako súčasť dynamiky CSA 1.4 Špecifiká neprimeraného sexuálne správania u adolescentov s vývinovým postihnutím 1.5 Problematika agresie a problematika psychopatie
II. Soft skills – Rešpektujúca komunikácia	2.1 Rešpektujúca komunikácia 2.2 Práca s manipuláciou zo strany klienta 2.3 Práca so skupinou 2.4 Práca s klientom v odpore a s motiváciou 2.5 Spätná väzba k rešpektujúcej komunikácii v problematike násillia
III. Intervencie (kombinácia prvkov podpory a kontroly)	3.1 Rizikové faktory a prevencia rizika recidívy u dospelých páchatelov CSA 3.2 Intervencie vo vzťahu k dospelým páchatelom CSA 3.3 Intervencie u detí s problémovým sexuálnym správaním 3.4 Intervencie u mladistvých sexuálnych delikventov 3.5 Intervencie u adolescentov s vývinovým postihnutím
IV. Prevencia	4.1 Preventívne programy zamerané na problematiku CSA 4.2 Riziká online priestoru a preventívne opatrenia 4.2 Stratégie prevencie CSA v inštitúciách pracujúcich s deťmi 4.3 Sekundárna traumatizácia profesionálov a jej prevencia
V. Legislatívne aspekty	5.1 Povinnosti a oprávnenia subjektov participujúcich na ochrane detí pred násillím 5.2 Trestná činnosť páchaná na deťoch 5.3 Problematika trestného stíhania mladistvých 5.4 Sociálna kuratela v podmienkach SR